

מבחן בקיאות, שאלה לדוגמא : פופר

במאמרו "מדע: השערות והפרכות" טוען פופר, בין השאר, כנגד טענתו של יום ש"הרגלנו להאמין בחוקים הוא תוצר של הישנות תכופה. לפניכם חלקים מטיעונו :

"אמונה בחוק אינה זהה בדיוק להתנהגות שמשמעת ממנה ציפייה לחוקיות בעקיבת אירועים, אך שני דברים אלה קשורים קשר די הדוק כדי שנתייחס אליהם יחד. הם עשויים, אולי, במקרים יוצאי דופן, לנבוע מהישנות של רשמי חושים גרידא. אני נכון להודות בכך, אלא שטענתי היא שבדרך-כלל, וברוב המקרים שיש בהם עניין כלשהו, אין להסבירם בדרך זו.

"הרעיון המרכזי בתיאוריה של יום הוא זה של הישנות, המבוססת על דמיון. ברעיון זה נעשה שימוש מאוד לא ביקורתי. הוא מוליך אותנו לחשוב על טיפות המים השוחקות את הסלע: על סדרות של אירועים דומים ללא עוררין, הכופות את עצמן עלינו לאט-לאט, כפי שעושה זאת תקתוק השעון. אך עלינו להבין כי בתיאוריה פסיכולוגית כמו זו של יום, רק ההישנות-מבחינתנו, המבוססת על דמיון מבחינתנו, עשויה לפעול עלינו פעולה כלשהי. עלינו להגיב על סיטואציות כאילו היו שקולות זו לזו; עלינו לתפוש אותן כדומות; לפרש אותן כהישנויות...

"לביקורת הזו, הפסיכולוגית לכאורה, בסיס לוגי טהור שניתן לסכמו בטיעון הפשוט הבא. ההישנות מן הסוג ששיווה יום לנגד עינינו לעולם אינה יכולה להיות מושלמת; המקרים שהתכוון להם אינם יכולים להיות מקרים של זהות מושלמת; הם יכולים להיות רק מקרים של דמיון. כיוון שכך, הם הישנויות רק מנקודת-ראות מסוימת. (מה שפועל עלי כהישנות עשוי שלא לפעול כך על עכביש). אולם מכך משתמע כי מטעמים לוגיים מן ההכרח שתמיד תהיה נקודת-ראות – כגון מערכת ציפיות, הטרמות, הנחות או אינטרסים – בטרם תוכל להיות הישנות כלשהי; על-כן לא תוכל נקודת-הראות להיות תולדה של הישנות גרידא.

"לצורכי תיאוריה פסיכולוגית על מקור אמונותינו, עלינו להמיר אפוא את התפיסה הנאיבית לפיה אירועים הם דומים, בתפיסה לפיה אנו מגיבים על אירועים בפרשן אותם כדומים. ברם, אם אלה פני הדברים (ואיני רואה כל מנוס מכך), אזי תיאורית האינדוקציה הפסיכולוגית של יום מובילה לרגרסיה אינסופית... דמיון מבחינתנו הוא תוצר של תגובה אשר בה כרוכים כבר פירושים (העשויים אמנם להיות מוטעים) והטרמות או ציפיות (שייתכן אמנם שלעולם לא יתמלאו). מכאן שמן הנמנע להסביר הטרמות, או ציפיות, כנובעות מהישנויות מרובות, כפי שהציע יום. שכן אפילו ההישנות-מבחינתנו הראשונה, חייבת להתבסס על דמיון-מבחינתנו, ואי-לכך על ציפיות – בדיוק סוג הדבר שחפצנו להסביר.

א. **הסבירו את טיעונו של פופר בקטע זה.**

ב. **הציגו בקצרה את ההסבר האלטרנטיבי שהציע פופר לדרך בה אנו מגיעים לאמונה בחוקים (הסבר זה לא מופיע בקטע שלפניכם).**